Valtuustoaloite tekoälyn käytön ohjeistusten ja kuntalaisten oikeusturvan selvittämisestä

Eurajoen kunnan tekoälyn käyttö kasvaa nopeasti, mutta sen pelisäännöt ja vaikutukset kuntalaisten oikeuksiin ovat epäselviä. Tekoälyn käyttöön liittyy merkittäviä kysymyksiä perusoikeuksista, tietosuojasta, yhdenvertaisuudesta, läpinäkyvyydestä, viranomaisvastuusta sekä asiakkaiden itsemääräämisoikeudesta.

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) on ehdottanut, että lainsäädäntöä virkavastuusta pitäisi muuttaa niin, että vastuun päätöksistä voisi kantaa yksittäisen virkahenkilön sijaan organisaatio. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kritisoinut tätä kehityssuuntaa.

Tekoälyn vastuullinen käyttö edellyttää, että siihen liittyvä päätöksenteko ja vastuu säilyvät aina ihmisellä.

Lisäksi kuntalaisilla on oltava oikeus tietää, milloin heidän asioidensa käsittelyssä käytetään tekoälyä.

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä vaatii Eurajoen kuntaa selvittämään perusteellisesti, miten tekoälyä käytetään eri toimialoilla ja miten sen käyttöä valvotaan ja rajataan. Tavoitteena on luoda Eurajoelle avoimet, yhdenmukaiset ja demokraattisesti käsitellyt periaatteet tekoälyn käytölle.

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä esittää, että Eurajoen kunta laatii kunnanhallitukselle selvityksen mm. siitä,

1. mitä tekoälyn käyttöä koskevia ohjeita, linjauksia, periaatteita ja rajoituksia Eurajoen kunnalla on käytössä eri toimialoilla;
2. miten tekoälyn käyttöä ohjataan ja rajoitetaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla esimerkiksi opetustilanteissa, oppilaiden ja opiskelijoiden arvioinnissa, oppimistietojen käsittelyssä, opettajien työtehtävissä ja opetuksen valmistelussa sekä oppilaiden ja opiskelijoiden omassa tekoälyn käytössä;
3. miten tekoälyn käyttöä ohjataan ja rajoitetaan kunnan teknisellä toimialalla esimerkiksi suunnittelussa, valvonnassa, asiakaspalvelussa ja päätöksenteon valmistelussa;
4. miten Eurajoen kunta valvoo tekoälyn käyttöön liittyviä riskejä, kuten syrjiviä vaikutuksia, virheellisiä johtopäätöksiä, tietosuojaan liittyviä ongelmia ja automaattisen päätöksenteon vaikutuksia;
5. miten algoritmisen valvonnan käyttöä hyödynnetään suhteessa Eurajoen kunnan työntekijöihin ja missä työtehtävissä sekä kenen päätöksestä työntekijöiltä edellytetään tekoälyn käyttöä ja
6. miten kunta on valmistautunut Euroopan unionin tekoälyasetuksen (AI Act) velvoitteiden toimeenpanoon eri toimialoilla.

Eurajoella 16.11.2026
Vasemmistoliiton valtuustoryhmä
Satu Pessi

